Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
22 mei 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/151379

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Zee

Beslistermijn
28-05-2024

Bijlage(n)
5

Aan Minister

nota

Beslisnota kamerbrief wijziging en actualisatie convenant met The Ocean Cleanup

Aanleiding

In 2018 heeft de Nederlandse Staat een convenant gesloten met The Ocean Cleanup. Dit convenant omvat afspraken over de activiteiten van The Ocean Cleanup op de volle zee in relatie tot veilige scheepvaart, het mariene milieu en het overig gebruik van de volle zee. Het convenant is een uiting van de zorgplicht die de Nederlandse Staat heeft voortkomend uit het Verdrag van de Verenigde Naties inzake het recht van de zee. In februari 2023 hebben het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat en The Ocean Cleanup het convenant geëvalueerd. Uit die evaluatie blijkt dat beide partijen tevreden zijn met het convenant, maar dat het convenant op enkele plekken geactualiseerd dient te worden.
Op 29 mei aanstaande komt The Ocean Cleanup, vertegenwoordigd door Boyan Slat, naar Den Haag om het convenant te ondertekenen. Met deze beslisnota wordt het gewijzigde convenant met begeleidende Kamerbrief aan u voorgelegd ter goedkeuring. Het gewijzigde convenant en de officiële Engelse vertaling zullen tevens in de Staatscourant worden gepubliceerd.

Geadviseerd besluit

- Akkoord te gaan met het gewijzigde convenant en ondertekening hiervan;
- Versturen van het convenant met bijgevoegde Kamerbrief na het tekenmoment van 29 mei.

Kernpunten

- Het in Nederland gevestigde The Ocean Cleanup heeft een systeem ontwikkeld waarmee plastic uit de zee wordt gehaald, dat uniek is in zijn soort. Dergelijke innovaties kunnen bijdragen aan het oplossen van de grote milieuproblematiek van plasticvervuiling in de oceanen en het versterken van de koploperspositie van de Nederlandse maritieme sector;
- Op grond van het VN-Zeerechtverdrag heeft Nederland een zorgplicht ten aanzien van het beschermen van het mariene milieu als gevolg van activiteiten van Nederlandse burgers of rechtspersonen op volle zee. IenW is verantwoordelijk voor het naleven van deze zorgplicht;
- Zowel nationaal als internationaal moet de Nederlandse overheid kunnen uitleggen wat zij heeft gedaan om ervoor te zorgen dat Nederlandse bedrijven en organisaties, zoals The Ocean Cleanup, zich houden aan internationale (milieu-)regels. Het systeem is uniek in zijn soort, waardoor toepasbare regelgeving of een ander pasklaar juridisch kader ontbreekt. Daarom is in 2018 een convenant met The Ocean Cleanup gesloten;

- Het convenant had een looptijd van vijf jaar en is in 2023 na de evaluatie van rechtswege verlengd. Naar aanleiding van de evaluatie is besloten te werken aan de wijziging en actualisatie van het convenant.
- Enkele bepalingen zijn aangepast zodat deze beter aansluiten op de ontwikkelingen van The Ocean Cleanup van een drijvend systeem naar een systeem dat wordt voortgetrokken door twee schepen;
- Verder is er een nieuw artikel toegevoegd waarin is vastgelegd onder welke omstandigheden The Ocean Cleanup een milieueffectbeoordeling dient uit te voeren.

Toelichting

Achtergrond
- Ten tijde van opstelling van het convenant was The Ocean Cleanup voornemens het plastic op te ruimen door het systeem met een schip naar volle zee te laten brengen, waar het vervolgens zou worden gepositioneerd. Het systeem zou niet verankerd worden aan de zeebodem, noch actief gecontroleerd of bestuurd worden.
- Inmiddels heeft The Ocean Cleanup het systeem verder ontwikkeld, met als gevolg dat het systeem nu gesleept wordt door twee langzaam varende schepen.
- Deze schepen varen meestal onder een vlag van een andere staat en zullen moeten voldoen aan de geldende regels voor scheepvaart.
- Voor het systeem wat door deze schepen gesleept wordt ontbreekt toepasbare regelgeving of een ander pasklaar juridisch kader. Daarom blijft het convenant noodzakelijk.
- Het feit dat The Ocean Cleanup gebruikmaakt van schepen varend onder een buitenlandse vlag doet ook niet af aan de zorgplicht van Nederland ten aanzien van het systeem van The Ocean Cleanup. The Ocean Cleanup is namelijk een Nederlandse stichting.

Belangrijkste inhoudelijke wijzigingen
Vanwege bovengenoemde ontwikkelingen van het systeem is aan het convenant een nieuw artikel toegevoegd dat bepaalt dat The Ocean Cleanup zorgdraagt dat iedereen die namens The Ocean Cleanup aan boord is van het schip dat het systeem voortsleept in ieder geval een basisveiligheidstraining heeft afgerond, en daar een certificaat voor heeft ontvangen. Deze zorgplicht geldt niet ten aanzien van de bemanning van de schepen, aangezien zij onder de verantwoordelijkheid van de desbetreffende vlaggenstaat van het schip vallen;

De verplichting tot een milieueffectbeoordeling volgt een stapsgewijze aanpak:
1) Een screening: voor iedere wezenlijke verandering aan het ontwerp van het systeem of de manier waarop het systeem werkt, waarbij verwacht wordt dat deze een meer dan gering of tijdelijk effect op het mariene milieu kan hebben of wanneer het effect van de wezenlijke verandering onbekend of slecht begrepen is, voert The Ocean Cleanup een screening uit om vast te stellen of een milieueffectbeoordeling vereist is.
2) Een milieueffectbeoordeling: indien wordt vastgesteld dat er redelijke gronden zijn om aan te nemen dat de wezenlijke verandering een aanzienlijke verontreiniging van of aanmerkelijke en schadelijke verandering in het mariene milieu teweeg kan brengen, voert The Ocean Cleanup een milieueffectbeoordeling uit;

Deze stapsgewijze aanpak sluit aan bij de verplichtingen onder het onlangs ondertekende verdrag inzake het behoud en het duurzame gebruik van de mariene biologische diversiteit van gebieden voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht (BBNJ-verdrag). Dit verdrag zal na inwerkingtreding het regelgevend

kader bieden voor activiteiten op volle zee en in het Gebied.[1] Verder dient The Ocean Cleanup tijdig informatie te verstrekken over de resultaten van de screening en een milieueffectbeoordeling. Op deze manier kan ervoor worden gekozen om over te gaan op een onafhankelijk beoordeling van de screening of milieueffectbeoordeling.
In 2023 is in opdracht van IenW een onafhankelijke beoordeling uitgevoerd van de milieueffectbeoordeling van The Ocean Cleanup. Hierin werd aanbevolen om een kostenbatenanalyse van de opruimactiviteiten uit te voeren in relatie tot de mogelijke effecten op het ecosysteem. Deze aanbeveling is als een verplichting overgenomen in het gewijzigde convenant.

Internationale/Europese context
Het convenant kan als best practice 'avant la lettre' gepresenteerd worden tijdens de implementatie en ratificatie van het BBNJ-verdrag.

Politieke context
In het verleden is door de wetenschappelijke gemeenschap zorgen geuit over mogelijk negatieve effecten van het opruimsysteem van The Ocean Cleanup op het zeeleven, bijvoorbeeld door bijvangst van mariene dieren en planten en de invloed die de opruimsystemen hebben op de bovenste lagen van het mariene ecosysteem.[2] Om die reden blijft het ministerie nauw betrokken bij de activiteiten van The Ocean Cleanup, is er regelmatig contact en wordt overgegaan tot een onafhankelijke beoordeling van de milieueffectbeoordelingen. Ook wordt de Kamer actief geïnformeerd over ontwikkelingen rondom The Ocean Cleanup. De resultaten van de eerdere onafhankelijke beoordeling van de milieubeoordeling van The Ocean Cleanup zijn op 6 februari 2023 met de Kamer gedeeld.[3]

Financiële/juridische overwegingen
- Het gewijzigde convenant, de nota en de Kamerbrief zijn afgestemd met HBJZ (afdeling lucht- en scheepvaart).
- Er is een nieuw artikel opgenomen over de vergoeding van kosten. Dit artikel stelt dat partijen in overleg treden over vergoeding van gemaakte kosten ter uitvoering van verplichtingen in het convenant, welke niet al op The Ocean Cleanup rusten vanwege andere nationale of internationale regels. Een voorbeeld zijn de kosten die The Ocean Cleanup maakt om mee te werken aan een eventuele onafhankelijke beoordeling van hun milieueffectbeoordeling.
- Op de begroting is hiervoor geld gereserveerd Financiële en economische belan
- Alvorens wordt overgegaan tot vergoeding van deze kosten, zal dit voor akkoord worden voorgelegd.
- Het onlangs gepubliceerde hoofdlijnenakkoord, waarin is aangekondigd dat er 10% bezuinigd zal moeten worden op alle subsidies, vormt geen belemmering voor ondertekening van het convenant. Het gereserveerde bedrag wordt voldoende geacht.
- Financiële en economische belangen van de staat

Datum
22 mei 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/151379

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Zee

Aan
Minister

Bijlage(n)
5

[1] Het Gebied omvat de zee- en oceaanbodem en de ondergrond ervan voorbij de grenzen van de nationale rechtsmacht.
[2] Zie onder meer de volgende artikelen in de media: Niemand weet welk probleem The Ocean Cleanup eigenlijk oplost - De Correspondent; De plasticvanger van Boyan Slat: ineffectief, peperduur en mogelijk een ramp voor het zeeleven - De Correspondent; The Ocean Cleanup Project Could Destroy the Neuston - The Atlantic; 'Succesfoto' van plasticvanger Ocean Cleanup baart biologen zorgen | De Morgen.
[3] Kamerstuk 30872, nr. 288.

Financiële en economische belangen van de staat

Datum
22 mei 2024

Onze referentie
IENW/BSK-2024/151379

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterveiligheid, Rivieren en Zee
Zee

Aan
Minister

Bijlage(n)
5

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden

Financiële en economische belangen van de staat

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
02	Kamerbrief wijziging en actualisatie convenant met The Ocean Cleanup	Toelichtende Kamerbrief met het gewijzigde convenant met The Ocean Cleanup
03	Convenant tot wijziging en actualisatie van het convenant tussen de Staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat en The Ocean Cleanup	Nederlandse tekst van het gewijzigde convenant met The Ocean Cleanup
04	Agreement to amend and update the Agreement between the State of the Netherlands and The Ocean Cleanup concerning the deployment of systems designed to clean up plastic floating in the upper surface layer of the high seas	Officiële Engelse vertaling van het gewijzigde convenant met The Ocean Cleanup

Leeswijzer bij onderliggende beslisnota's

Datum	Naam beslisnota	Toelichting
30 januari 2023	05. Beslisnota voortzetting samenwerking IenW en The Ocean Cleanup en Kamerbrief inzake onderzoeksrapport	Beslisnota om akkoord te vragen voor het verzenden van de Kamerbrief en het onderzoeksrapport naar aanleiding van de onafhankelijke beoordeling van de MER.

Ministerie van Infrastructuur en Waterstaat

TER BESLISSING

Datum
30 januari 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/1925

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterkwal te t, Ondergr en Marien
Marien, Noordzee en Wadden

Beslistermijn
6 februari 2023

Bijlage(n)
6

Aan Minister
Cc Staatssecretaris

nota

Voortzetting samenwerking IenW en The Ocean Cleanup en Kamerbrief inzake onderzoeksrapport

Aanleiding

- Recent is een onderzoek naar The Ocean Cleanup (TOC) afgerond.
- Het onderzoek gaat over de mogelijk negatieve effecten van het plastic opruimsysteem van The Ocean Cleanup op het mariene milieu en is uitgevoerd in opdracht van IenW. Dit naar aanleiding van zorgen over deze mogelijk negatieve effecten in de wetenschappelijke gemeenschap.
- Er is een Kamerbrief opgesteld om de Tweede Kamer te informeren over de uitkomsten van dit onderzoek en de vervolgstappen.

Geadviseerd besluit

U wordt gevraagd akkoord te gaan met het verzenden van bijgevoegde Kamerbrief over het onderzoek naar The Ocean Cleanup, incl. bijlagen.

Kernpunten

Het in Nederland gevestigde The Ocean Cleanup (TOC) heeft een systeem ontwikkeld waarmee plastic uit de zee wordt gehaald, dat uniek is in zijn soort. Dergelijke innovaties kunnen bijdragen aan het oplossen van de grote milieuproblematiek van plasticvervuiling in de oceanen en het versterken van de koploperspositie van de Nederlandse maritieme sector. Uit de wetenschap kwam er echter kritiek op deze innovatie, deze zou schade toebrengen aan het zeeleven.

Convenant met TOC rondom zorgplicht

- Op grond van het VN-Zeerechtverdrag heeft Nederland een zorgplicht t.a.v. het beschermen van het mariene milieu als gevolg van activiteiten van Nederlandse burgers of rechtspersonen op volle zee. IenW is verantwoordelijk voor het naleven van deze zorgplicht;
- Zowel nationaal als internationaal moet de Nederlandse overheid kunnen uitleggen wat zij heeft gedaan om ervoor te zorgen dat Nederlandse bedrijven en organisaties, zoals TOC, zich houden aan internationale (milieu-)regels. Voor een dergelijk systeem bestaat in Nederland, waar TOC is gevestigd, op dit moment geen toepasbare regelgeving;
- In 2018 hebben de Staat der Nederlanden en TOC een convenant ondertekend, onder andere met betrekking tot veilige scheepvaart, het mariene milieu en het overig gebruik van de volle zee (zie bijlage 6);
- Het convenant en de onderliggende samenwerking tussen TOC en de Nederlandse overheid kan als best practice ‘avant la lettre’ gepresenteerd

worden tijdens het implementatieproces van het in 2023 af te ronden verdrag inzake de bescherming van biodiversiteit in zeegebieden buiten de nationale rechtsmacht (BBNJ);
- Het convenant tussen Nederland en TOC verloopt in juli 2023. Begin dit jaar wordt het convenant op ambtelijk niveau geëvalueerd met TOC. De besluitvorming over de herziening en verlenging van het convenant zal in Q2 aan u worden voorgelegd.

Beoordeling MER
- TOC onderzoekt zelf de impact van hun plastic opruimsysteem op het mariene leven d.m.v. milieueffectrapportages (MER). Mede ter invulling van de zorgplicht van de Nederlandse staat heeft IenW aan Bureau Waardenburg opdracht gegeven om de MERs en andere onderzoeken van TOC onafhankelijk te analyseren en te beoordelen. De aanleiding hiervoor waren zorgen die in de wetenschappelijke gemeenschap werden geuit over mogelijk negatieve effecten van het opruimsysteem van TOC op het zeeleven, bijvoorbeeld door bijvangst van mariene dieren en planten en de invloed die de opruimsystemen hebben op de bovenste lagen van het mariene ecosysteem[1].
- Bureau Waardenburg concludeert dat TOC de benodigde voorzorgsmaatregelen neemt die redelijkerwijs van haar te verwachten zijn om schade van het plastic opruimsysteem aan het mariene milieu te voorkomen. Bureau Waardenburg raadt TOC aan om de opruimactiviteiten niet uit te breiden zolang het netto milieuvoordeel van de opruimactiviteiten niet is aangetoond. Ook adviseert Bureau Waardenburg de Nederlandse overheid om nauw betrokken te blijven bij de activiteiten van TOC. Dit sluit aan bij de iteratieve aanpak van The Ocean Cleanup, waarbij voor iedere nieuwe versie van het opruimsysteem een nieuwe MER wordt uitgevoerd, en bij de *net environmental benefit analysis* (NEBA) die The Ocean Cleanup op aanraden van Bureau Waardenburg heeft uitgevoerd.
- Uit deze kostenbatenanalyse blijkt dat het milieuvoordeel van de inzet van het opruimsysteem groter is dan de beperkte negatieve effecten van de inzet van het opruimsysteem voor het mariene milieu.
- De aanbevelingen van het rapport van Bureau Waardenburg worden meegenomen in het gesprek met TOC over een verlenging en wijziging van het convenant.

Krachtenveld
De nota en Kamerbrief zijn afgestemd met DCO en HBJZ. Bij de gesprekken met TOC over verlenging van het convenant is HBJZ betrokken. Rijkswaterstaat heeft de opdracht voor het onderzoek uitgezet bij Bureau Waardenburg en dit begeleid. Er is regelmatig contact geweest met TOC en zij zijn ook in de gelegenheid gesteld om zowel op het conceptrapport als op het eindrapport te reageren. Dit contact verliep goed. TOC waardeerde de adviezen van Bureau Waardenburg, maar gaf ook aan dat dit onderzoek hen wel veel tijd heeft gekost.

Financiële/juridische overwegingen
De aanbevelingen van Bureau Waardenburg zullen worden meegenomen in de

[1] Zie onder meer artikelen in de media: Niemand weet welk probleem The Ocean Cleanup eigenlijk oplost - De Correspondent; De plasticvanger van Boyan Slat: ineffectief, peperduur en mogelijk een ramp voor het zeeleven - De Correspondent;The Ocean Cleanup Project Could Destroy the Neuston - The Atlantic; 'Succesfoto' van plasticvanger Ocean Cleanup baart biologen zorgen | De Morgen

gesprekken met The Ocean Cleanup over een verlenging en wijziging van het convenant, gezien het huidige convenant verloopt halverwege 2023.

Informatie die niet openbaargemaakt kan worden
n.v.t.

Bijlagen

Volgnummer	Naam	Informatie
1.	Eindrapport Bureau Waardenburg over The Ocean Cleanup	Meezenden aan TK
2.	Reactie The Ocean Cleanup op eindrapport Bureau Waardenburg	Meezenden aan TK
3.	Thank you letter The Ocean Cleanup	Brief van Dhr. Boyan Slat om de minister te bedanken voor de ontmoeting tijdens de VN Oceanenconferentie in Lissabon in juni 2022.
4.	Convenant The Ocean Cleanup en Nederlandse overheid	Ter info
5.	Rebuttal letter The Ocean Cleanup	Reactie van The Ocean Cleanup op het concept rapport van Bureau Waardenburg
6.	Eerste MER review rapport Bureau Waardenburg over The Ocean Cleanup	Ter info

Datum
30 januari 2023

Onze referentie
IENW/BSK-2023/1925

Opgesteld door
Bestuurskern
Dir.Waterkwaliteit, Ondergr en Marien
Marien, Noordzee en Wadden

Aan
Minister

Bijlage(n)
6